

(המשך עמוד 9)

אני זוכרת אשה אחת, ששני בניה היו עצורים בבתי-כלא ציוניים. היא הייתה את הקשר שלנו עם בתי-הסוהר האלה. מאחר ולא יכולתי להחביא ב"בית את הכרוזים שהיה עלי לחלק, מפ"חד הורי, הסתירו אותם שכני ברצון. באחד הלילות, כאשר חילקתי כרוזים, ניגש אלי גבר שיצא מסמיטה צדית וביקש כרוז אחד מהחבילה שבירי. הופתעתי לגמרי. (המטרה היתה לחלק את הכרוזים, מבלי לתת אותם ישירות בידי אנשים, מפני שזה היה כרוך בסכנת-מעצר).

ניסיתי להעמיד פנים, וטענתי שאין לי דבר, אך הגבר התעקש וניסה לשכנע אותי שהוא. בצד שלנו, ניסה שאומ"רים. לבסוף, מפני שרציתי להיפטר ממנו כדי להמשיך בעבודתי, הנחתי לאינטואיציה שלי לגבור על חושי ההירות. נתתי לו את אחד הכרוזים שהיו בידי, והוא הסתלק.

חיילים פרצו לכיתות

עומת זאת, היו גם ניסיונות אחרים, פחות נעימים, שנבעו בעיקר מהיותם לנשים בחברה שלנו. פעם עדיית בתצפית במקום מסויים במשך כמה ימים נרציפות. בעל"ה המכולת שם לב למעשיי, וכנראה ייחס להם משמעות שונה בתכלית — של כוונת לאימוסריות. הוא ניגש אלי

להפגנה. כששמעו את ההתפוצצות, פרצו הציונים, שסיירו באזור, לבית הספר. הרגשו מטופשות מאוד על של האיינו היותם חדרים יתור. אילו אחת מאיתנו היתה חדר בחדר בזמן ההתפוצצות, היא היתה נפגעת. ככל פעם כשקיבלו השילטונות הציוניים מידע על דברים המתרחשים בין כותלי בתי-הספר, הם היו פורצים פנימה. פעם אחת הם היו אכזריים באופן מיוחד. הם כיתרו את בתי-הספר, ויחידה גדולה של חיילים פרצה לתוך הכיתות. את כל זה אני זוכרת כאילו שלא הוכחה באכזריות בידי החיילים, אחת מהנערות אף איבדה את עיניה. נערות שניסו לתפוס מחסה מתחת לשולחנות ומשכו משם בערותיהן והוכו. החיילים העמידו את המורים והמנהל שורה במסדרון, ואיימו להרוג אותם אם ינסו לצעוק לעזרה או לבוא לעזרת הנערות. היה צורך לאפשר 200 נערות בגלל גפיים שבורות או זעזועי-מוח. היה צורך לפנות את בית החולים המרכזי כדי לפנות להן מקום. מיספר הנפגעים היה אף גבוה יותר, אילמלא התערבו הנשים באזור המרכז. נה שג'עיה ("האמיצה"). הן היו ידועות כהעוזה שלהן מול החיילים הציוניים. כמאלה מאותן נשים לחמו בידים ריקות בחיילים שסבבו את בתי-הספר. הרגוה אותן במיוחד העובדה שהחיילים לא איפשרו גישה לאמבולנסים, שהיו צריכים לפנות את הנערות לבתי-החולים. אני זוכרת שאחת מהנשים אף ניסתה

בנייה-מישפתה. שררה אווירה של חזרת עם המישפחות ושל זעם על השילטונות הפאשיסטיים. לפעמים, כשהיה לחם ידועי-במיוחד נהרג, אחרי תקופה ארוכה שבה הסתתר וגרם אביוות כבדים לאיירי, היתה השמועה על מות הקרובים שלו מתפשטת כאש בשריף קוצים. כיכר בתי-החולים היתה מתמלאת לאת כנאשים אחוזי-זעם. הם היו פורצים לבית-החולים, מרימים את הגופה גבוה מעל לראשיהם ויוצאים להפגנה, כשהם קוראים תיגר על חיילי-האוייב החתומים. את כל זה אני זוכרת כאילו זה קרה אמתול.

מות הקדושים של אחי

הרינו חינכו אותנו כמו מישיפת חות רבות אחרות. לא היינו עשירים וגם לא עניים. מעולם לא חסרנו דבר, והורינו לא גאים בעצמם מפני שהיו מסוגלים לספק את כל מחסורנו. לכן חטפו הלא כשנודע להם שאחי הצעיר היה חבר באירגון-ההתנגדות. היה מקובל על כולם שאנשים בחרו בדרך ההתנגדות רק מפני שהיו וקוקים לכסף. מישיפתי גילתה את המעורבות הפוליטית של אחי שישה חודשים בלבד לפני שמת מות-קדושים.

באחד הימים הוא הגיע לבית בריצה וסיפר שמישהו בכלל הודה והזכיר את שמו. היה עליו להסתתר. כמשך חצי שנה היינו רואים אותו רק בקושי, במקומות מבודדים. כמשך תקופה זו ניסה ללמוד לבגרות, עבר את המבחנים ואף התקבל לפקולטה להנדסה באוניברסיטת קאהיר. מיספר פעמים באו הציונים לביתנו ואיימו עלינו, כדי לנסות ולכרר היכן הוא מסתתר, אך לשווא. לפעמים היו מופיעים אחרי חצות, פורצים לבית והופכים את המיטבה. חיילים במיקלעים מכוונים היו עומדים על הגג, בפתח הדלת, כחצר הקדימית ובבית עצמו.

ואז, ב"1 בינואר 1970 אחרי-הצהר, ריים, הם פרצו לביתנו בפעם האחרונה. הייתי לבדי בבית. כל שאר בנייה-מישפתה היו בשוק. השכונה כולה היתה מוקפת. החייל האחראי סיפר לי כי אחי נקלע לקטטה ושהוא עצור בתחנת המישפטה. נאמר לי להודיע על כך לבנייה-מישפתי ולהגיד להם לבוא. כש הגענו לתחנת-המישפטה, נודע לנו שהוא מת כבר לפני המישה ימים. גופתו היתה נקובת-כרורים. כמותו היה כן 21 ושלושה חודשים.

מאוחר יותר גילינו כי משפת פעולה גילה את מקום-מחבואו של אחי ומסר על כך לשילטונות. הציונים הקיפו את החדר שבו הסתתר. התחיל קרב. לפני שהצלחתי להרוג את אחי, הוא הרג את מפקד-הכוח הציוני ופצע כמה חיילים נוספים.

החברים שלנו גילו מי היה משפת הפעולה. הם נשבעו שהוא ימות וייקבר, עוד לפני שסיפיקו לקבור את אחי. הם קיימו את הבטחתם. למחרת היום נורה משפת-הפעולה, ומישפתי אכן קברה אותו עוד לפני שנכלל נודע לנו על מות אחי.

לא אתאר את האבל והעצבות שיררו עלינו, רק אכזרי פרט חיובי אחד שנבע מהטרגדיה. ההלם שנגרם לבנייה-מישפתי עקב מות אחי נרדף להם להבין מהי המהפיכה ומהן מטרותיה. ההבדל בגישתם לא היה כלייך רדאמתי עד שאעזו לספר להם על חברותי שלי באירגון, אבל הבחנתי בשניו מסויים בגישתם כלפי אחרים, שהם ידעו שהיה להם חלק במהפיכה. הם התחילו לקבל דברים בצורה שונה, הביעו אהדה והסכימו לעזור ולתרום. בניגוד למה שציפו השילטונות הציוניים, הכאב והטרגדיה שכפפו על עמנו לא גרמו לנו לכרוז בך. להיפך, זה גרם לגיוס חלק גדול והולך של הציבור למילחמה ככיבוש.

לבסוף עזבתי את רצועת-עוזה, אך לא מפני שגורשתי או שנרפתי, כמו רבים אחרים. עזבתי על רצועת-עוזה כדי ללמוד באוניברסיטת-בירות. עכשיו, אחרי שהייתי מחוץ לשטחים הכבושים כמשך תקופה כה ארוכה, איבדתי את זכותי — לפי השילטונות הציוניים — לחזור למולדתי, פלסטין.

חייל בעת חיפוש בעוזה (1969) אחת התלמידות איבדה את עיניה...

עוזה כמוות

(המשך עמוד 36) אמר עשו לפלסטינים בלבנון ואת היגיתו של סטורנט באוניברסיטת בירות בשנה שעברה. היום עובד ר"ר אליאע'א כרופא פרטי.

במוצאי-השבת ראה עסי-ישראל את ר"ר אליאע'א מעל גבי מירקע-הטלוויזיה. זיהה כאשר השתתף ונאם בהפגנת תנועת שילום-עכשיו שנערכה בתל-אביב. כיום הראשון בצהריים, למחרת ההפגנה, נקרא הרופא לחקירה כמימשל. הוא נשאל מי הזמין אותו להשתתף בהפגנה, אם היה לו רשיון לכך מן המישל, מי עוד נסע איתו מהרצועה, ומה אמר למפגנים בתל-אביב. זו לו הפעם הראשונה שהוא משתתף בהפגנה בישראל. ההפגנה נערכה כדי לאמר לישראלים ולעולם שיש בישראל אנשים שאינם מסכימים עם מה שקורה בשטחים הכבושים. אני הלכתי כדי להסביר לישראלים את ה"מטרות שלנו, את הרצון שלנו בשלום.

עובר בשיירת ג'יפים בכביש הראשי של עוזה. עשן שחור של צמיגים בוערים, מש"מש תנאורה ורקע למילחמה שפרצה בין תושבי עוזה, לכוחות הכיבוש.

לאמר להם שאנחנו לא טרוריסטים כמו שרוצים להציג אותנו. הלכתי כדי להוכיח שאנחנו לא נגד היהודים ולא נגד הישראלים, שאנחנו רוצים לחיות כמוהם במדינה משלנו עם דגל משלנו ודרכון משלנו. הלכתי להגיד לישראלים שאילו הם היו חיים תחת כיבוש הם היו מתנהגים בדיוק כמונו, שזו תגובה טבעית לעם שנמצא תחת כיבוש.

הרופא הסביר כי בואם של המתנחלים לים לרצועת-עוזה הרליק את הלהבה. הוא סיפר כי שליש מן הארמות של רצועת-עוזה הופקעו על-ידי המישל וניתנו למתנחלים. הוא הזכיר כי לפני 1978 היו באזור מעט מתנחלים, אך אחרי מימוש הסכם-השלום עם מצרים ופינוי חבל-מימת, התמלא השטח בהתנחלויות.

"לפני כניסת ההתנחלויות לישראלים יכלו לבוא לעוזה בלי בעיות, אבל אחרי שהתושבים פה הרגישו שהמתנחלים באים כדי לנשל אותם מפה, אז התחילו להתנגד."

נשכחו מן העולם

ל אורך כל השיחות עם הפלסטינים בעוזה ניסיתי להבין איזה צעד יכול לגרום להפסקת השביתות וההפגנות. לאיש לא היתה תשובה ברורה. הרוב דיברו על דברים כלליים על נסיגה מהשטחים הכבושים. על זכות להגדרה-עצמית, על דברים עקי רוניים וגדולים, שאף אחד מהם לא יכול לקרות באופן מעשי מחר בבוקר. אבל הכאב רב. רבים דיברו על המיסים הגבוהים, אחרים על אפשרות לייצא את המוצרים, דבר שביאי לר"ר הקשיים שמערימים הישראלים לאי-חודיה-מישפחות.

גם ר"ר אליאע'א ריבר על כך: "איך זה יתכן", שאל, "שמישהו שבא מב"רית-המועצות מקבל באופן אוטומטי אזרחות ישראלית ומי שגולד פה לא יכול לקבל היתר לחזור לארץ?". גם לרופא לא היתה תשובה ברורה מה יכול להפסיק את ההפגנות, אבל אם אני ארגיש שתהליך-השלום התיחיל, גם אם אדע שזה יכול להרושך כמה שנים, תהיה לי תיקוה, אני אראה אור, אפילו אור של נר, בתוך החושך הגדול. אם החולה תהיה תיקוה הוא יבריא גם בלי טיפול רפואי.

"אנחנו, הרופאים, אומרים שלפני